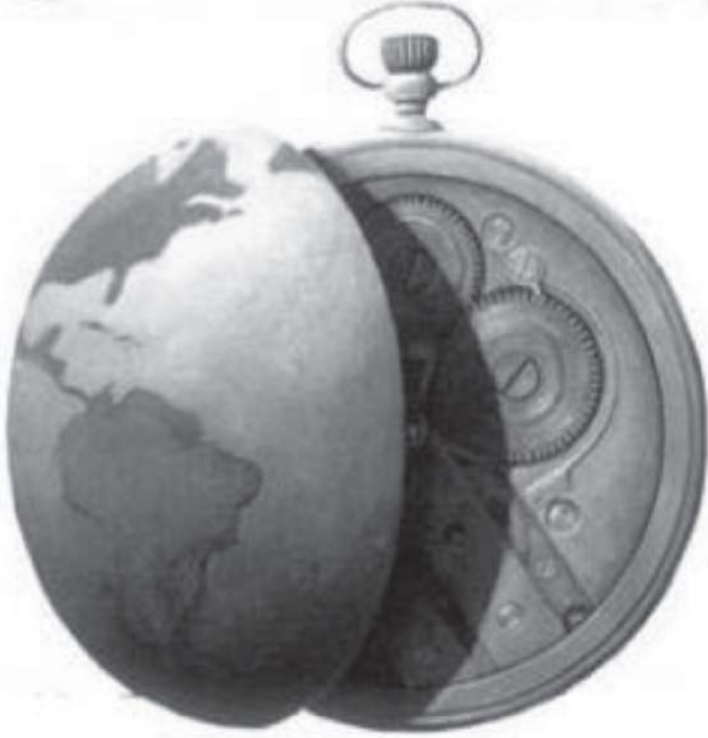

jeoloji mühendisliği eğitimi ve sorunları

1852 yılında Mehmet AH Fethi Efendinin, «Küreyi arzın evvel ve ahirinden ve bilcümle mevaddı ahilîye ve hariciyesinden bahsü beyan eden îlmi Tabakatül Arz» adlı kitabının önsözünden alınan bu cümlelerin günümüz Türkçesi ile anlamı şöyledir; Yerküreyi dört zamana ayırarak her dönemin maden yatakları ve canlıları ile ilgili açıklamaları yapıldıktan sonra bunlara ait pratik ve teorik ve uygulamalarında diyanete, aydınlık islamın usul ve esaslarına uygun olmayan konular yazılmamış ve yanlış yorumlara yol açabilecek konular ise göz önüne bile alınmamıştır.

Gözleme, araştırmaya, uygulamaya, ve eleştiriye kesinlikle yer verilmeyen; ayetlerin, hadislerin ve diğer metinlerin yorumlarına dayalı Arapça eğitim metodu ile çalışan medreselerin, bu genel tutum ve davranışları Jeoloji eğitimi yakından etkilemiştir. Bu nedenle 1870 te kurulan ilk Darülfünun bile birçok defalar kapanma tekrar açılma ve tekrar kapanma gibi bocalamalar geçirdikten sonra, ancak 1900 de «Fünunu Tabiiye şubesine» mâlik olabilmıştır. O zamana kadar Macar Abdullah bey (Dr, Hammerschmidt) tarafından getirilen jeoloji dersi ilk defa Mektebi Tıbbiye programlarına alınmıştır. Ondan sonra İbrahim Lütfi Paşa ve Esat Fevzi Paşalar gibi hekimler tarafından yine Tıbbiye Mektebinde îlmi arz ve maadin (Yerbilimleri ve Maden) dersleri verilmiştir.

Avrupa'da ise, yerbilimlerinin gelişmesinin XVI. Yüzyılda, İbn Sina'nın mineral sistematiğinin Avenna adıyla, Doğu Almanya'daki Chemnitz şehrinin Belediye Başkanı ve aynı zamanda hekim olan George Agricola tarafından tercüme edilerek basılmasıyla başladığı kabul edilmektedir. Rönesans ve reformun sağladığı özgür ortamda, gözleme dayanan bulgular üst üste eklenerek izleyen dönemlerde yerküremizin sırları, özellikleri, yerüstü ve yeraltı kaynaklarından nasıl yararlanılabileceği öğrenilmeğe başlanmıştır. Avrupa ülkeleri, XVII, XVIII ve XIX uncu yüzyıllarda, adeta bir birleriyle yarışmasına hızla

jeoloji mühendisliği eğitimi ve sorunları

ilerlemişler ve yeni yeni keşifler yaparak bir taraftan yerüstü ve yer altı zenginliklerine sahip olmağa çabalarırken, diğer taraftan jeolojinin çeşitli alanlarında akademik üstünlükler de kazanmışlardır

Avrupa'daki gelişmelerin aksine ülkemizdeki jeoloji eğitimi ve öğretimi çok daha geç tarihlerde başlamıştır. Tıp fakültelerinde başlayan jeoloji eğitimi günümüzde 27 adet üniversitede İkinci Öğretimle Birlikte 34 ayrı bölüm halinde Jeoloji Mühendisi yetiştirmek üzere devam etmektedir.

Kamu yararı için bilgi üreten, bilgiyi ileten ve yayan özerk bir öğretim ve araştırma kurumu olarak üniversite, felsefi tartışma ortamında akıl sürecini duygusal sürecin önünde tutarak kişilerin olayları görerek ve tartışarak farkına varılabilirliğini sağlayan evrensel kurumlar olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlama içerisinde yer alan bölümlerin tarihsel gelişimi ile sinjenetik Jeoloji Eğitimi günümüz koşullarında değerlendirecek olursak karşımıza çıkan olguların ülkemizin diğer gerçeklerinden farklı olmadıklarını görüyoruz. Bir başka deyişle ülke sorunlarından soyutlanmış bir Jeoloji Eğitiminden söz etme şansımız bulunmamaktadır. Bu bağlamda ülkemizdeki Jeoloji Eğitimi özelinde üniversite eğitimi irdelenirse geleceği tartışılabilir bir manzara ile karşılaşmaktadır. Ülkemizin dört bir tarafına yayılmış üniversitelerimizin öğretim elemanı kadrosu, laboratuvar, kütüphane vb. alt yapı olanakları arasındaki eşitsizlikler belki de sorunun temelinde yatan en önemli çelişkilerdir.

Jeoloji Mühendisliği Eğitiminde Karşılaşılan sorunlar

Giriş bölümünde sözü edildiği üzere altyapı olanakları açısından genel anlamda görülen çelişkiler Jeoloji Mühendisliği Eğitimi özelinde daha da belirginleşmektedir.

Gözleme dayanan, araştırmayı gerektiren, bilimsel yönü çoğu kez ön plana çıkan ve yoruma dayanan bir meslek dalı olması ve İhsan Ketin'in özetlediği gibi kitaplardan, laboratuvarlardan çok doğanın bizzat kendisinden öğrenilecek olması Jeoloji Mühendisliği eğitimi sorunlarının çeşitliliğini arttırmakta ve üniversitelerimizin öznel ve nesnel koşullarına bağlı olarak çözümlerini güçleştirmektedir. Çözüm üretebilmek amacı ile 20-22 Haziran 2003 tarihleri arasında Odamız tarafından Ürgüp'te düzenlenen Jeoloji Eğitiminin Dünü, Bugünü, Yarını konulu eğitim çalıştayında aşağıda başlıklardaki konular tüm ayrıntılarıyla ele alınmıştır; -Bölüm sayısı, -Öğretim Eleman Dağılımları, -Öğrenci Kontenjanları, -II. Eğitim, -Müfredat Birliği, -Ders Kitapları, -Öğrenci Stajları, -Harita Kampları, -Meslek Etiği, -Akreditasyon, -ABET, -GATS, -İstihdam ve Ücret, -Yüksek Lisans Tez çalışmaları, -Doktora Tez çalışmaları, -Terminoloji

2003 yılından günümüze kadar geçen süreçte yukarıdaki konuların halen sorun olmaya devam ediyor. Genç nüfusumuzu avantaj olarak görürken tartışan, sorgulayan, eleştiren, paylaşan ve okuyan bir nesil yetiştirmek için dostlar alışverişte görsün mantığı dışında planlı programlı hiçbir çalışma yapılmıyor, yapmak isteyenler de baltalanıyor.

Jeoloji Mühendisliği bölümlerinin kuruluş tarihlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığında aşağıdaki durum ortaya çıkmaktadır

1940 ile 1990 arası 11 üniversitede eğitim verilen jeoloji mühendisliği 1990 ile 2006 arası dönemde 14 üniversitede daha verilmeye başlanılmıştır. Görüleceği üzere son 16 yılda kurulan bölüm sayısı 14 olup toplam içerisindeki payı %53 olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizdeki en çalkantılı dönemi takiben 1980 den sonra bölüm sayısında bir patlamadan söz etmek abartı olmayacaktır. İçinde bulunduğumuz yıl öğrenci almaya başlayan Dumlupınar Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği 1. sınıf öğrencileri JMO'ya gelerek bir ödev araştırması yapıyorlar. Ödev konuları Jeoloji Mühendisliğinin Geleceği. Jeoloji Mühendisleri Odası tarafından 2003 yılında düzenlenen Jeoloji Mühendisliği Bölümlerinin tümünün temsil edildiği 1. Eğitim Çalıştay'ının sonuç bildiğesininin 2. maddesinde yeni bölüm açılmaması benimsenirken aynı yıl çalıştay takip eden günlerde Balıkesir Jeoloji Mühendisliği Bölümü açıldı. Açılır açılmaz Bölüm Başkanı JMO ya dilekçe göndererek olanaksızlıklarını dile getirerek özellikle literatür ve harita desteği talebinde bulunuyordu. Birakınız mikroskopu, pusulayı çekiçleri bile olmadan açılan bölümlerde Türkiye Jeoloji Haritası MTA lı arkadaşların arşivlerinden derleniyordu. Geçmişte yaşanan olaylar aynen şimdide yaşanıyor. Jeolojinin altın kuralı bugün geçmişin aynasıdır sadece jeolojik olaylar için değil Jeoloji Mühendisliği bölümleri içinde geçerli hale geldi. 2006 yılı itibarı ile bölümlerimizin web adreslerinden derlenen bilgiler doğrultusunda hazırlanan öğretim elemanı dağılımı şöyledir. 2001 yılı dağılımlarına bakılacak olursa 118 profesör, 92 doçent ve 132 yardımcı doçent görev yapmakta idi. Toplanan rakamlara göre günümüzdeki sayı ise 163 profesör, 59 doçent ve 165 yardımcı doçent olarak karşımıza çıkmaktadır. Profesör ve Yardımcı doçent sayılarındaki artışa karşın doçent sayılarındaki azalma yardımcı doçentlikten doçentliğe geçişteki barajların yüksek olmasının yanı sıra son yıllarda ülkemizde uygulanan ekonomi politikalarının araştırma projeleri üzerindeki baskısı, yetersizliği ve dengesizliğinden kaynaklanmaktadır. Ülkemizde Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Trabzon ve Antalya olarak adlandırılan altı büyük şehirde yer alan Jeoloji Mühendisliği bölümleri toplam sayısı (Samsun hariç) 9 (dokuz)'dur. II. Öğretimle birlikte 11'e çıkan bu bölümlerdeki öğretim elemanı dağılımı ise 110 profesör (%67), 38 Doçent (%64), 73 yardımcı doçent (%45) olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci almayan bölümlerde dahil edilmek sureti ile 11 dışında kalan 23 bölümde profesör sayısı 53 (%33), doçent sayısı 21 (%36), yardımcı doçent sayısı ise 92 (%55)'dir. Bu durumda büyük şehirlerdeki oturmuş üniversiteler lehinde bir öğretim üyesi dağılımı gözlenmektedir. Ülkemiz genel yapısının bir yansıması olarak normal olan bu dağılımdan iyimser bir yorum çıkarmak istersek gelişmekte olan üniversitelerimizdeki yardımcı doçentlerimizin görece sayısal üstünlüğüdür. Bu çelişkili coğrafik dağılımın ana bilim dalları arasındaki dağılımına baktığımızda ise Genel Jeoloji Ana Bilim Dalındaki profesör sayısı 67 (%41), doçent sayısı 15 (%25), yardımcı doçent sayısı ise 46 (%28) olarak karşımıza çıkmaktadır. Maden Yatakları Jeokimya Anabilim Dalındaki dağılımı ise; profesör sayısı 33 (% 20), doçent sayısı 12 (% 20), yardımcı doçent sayısı ise 42 (% 25) dir. Mineraloji Petrografi Anabilim Dalındaki öğretim üyesi dağılımı incelendiği takdirde; profesör sayısı 34 (% 21), doçent sayısı 12 (% 20), yardımcı doçent sayısı 38 (% 23) lik dağılım

